

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 28 (1941)

Nachruf: Dr. phil. Oscar Alig (1909-1941)
Autor: Vieli, Ramun

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Dr. phil. Oscar Alig

(1909—1941)

da Ramun Vieli

Dedicau a Dr. Alexander Pfister

La prematura mort ded Oscar Alig munta per quels che han enconuschiu el tristezza e dolor. La preziada famiglia Alig a Lucerna ha piars in bien feagl, la patria romontscha in fidau amitg e la scienza in talentus giuvnal. Il car defunct mereta ch'ins seregordi ded el era egl Ischi, pertgei ei dat bein strusch in Grischun egl exterior che ha en ses paucs dis della veta luvrau ton per la patria sco el.

La patria dils Aligs ei Sursaissa. Ils perdavons ded Oscar Alig avdavan dapi tschentaners igl uclaun de Tschappina, ina fracziun de Sursaissa. Cheu ella veglia casa Stemmer, ei il bab ded Oscar naschius. Havend absolvii il seminari scolastic a Cuera (1893), sededichescha Georg Anton Alig alla scola, gl'emprem el Grischun e dapi 1902 a Kriens. Igl onn 1904 vegn el eligius scolast dil marcau a Lucerna acquistond 1925 il dretg de burgheis per el e sia famiglia. Mo scolast Alig resta nuotatonmeins atta-

schaus a sia patria grischuna ch'el viseta adina puspei.

Da vart della mumma era Oscar Alig unius stretgmein culla tiara romontscha e tut specialmein cun Mustér. La mumma ded Oscar, dunna Emilia Alig, ei feglia digl enconuschent e stimau inspectur Disch de p. m. Mustér, la patria de sia carezada mumma ed il liug nua che il car defunct ha passentau cun plascher sias vacanzas els onns giuvenils e sco student, ha schau anavos profunds fastitgs ell' olma ded Oscar Alig. Da questas relaziuns deriva sia affecziun per la Surselva e siu viv e sincer interess per il romontsch e ses numerus problems d' existenza.

Oscar Alig ei naschius ils 13 de fevrer 1909 a Lucerna. Il bi marcau cun siu lag, sias rivas ed ils cuolms dalunsch e damaneivel han impressionau l' olma sensibla dil viv ed intelligent Oscar. E tgi sa, sch' ils numerus jasters de tuttas tiaras dil r.und che visitavan Lucerna han buca svegliau en el gia els giuvens onns il desideri de viagià e d' emprendre d' enconuscher auters pievels ed auters lungatgs? La famiglia Alig-Disch stava en relaziuns amicablas culla famiglia de sgr. scolast S. Simeon, oriunda da Lontsch. Las duas casadas romontschas a Lucerna, en omisduas vegneva tschintschau romontsch, havevan abbonau la gasetta romontscha. Il pign Oscar fageva il pot purtond mintgamai la Gasetta en casa dils Simeons. El seprofitava della caschun per s'exercitar el lungatg mumma. 1)

1) Communicau da rev. Sur Dr. C. Simeon, prof. dil Seminari de S. Glièci a Cuera.

Cun 11 onns entrescha Oscar Alig ella scola cantonala a Lucerna. Gia sco scolar dil gimnasi, el era il meglia de sia classa, dei el haver dau emprovas de siu dun litterari scrivend rapports de viadi. Il student ei savens ella biblioteca dil marcau e runa adina puspei a casa ils volums della Crestomazia e dellas Annalas. Mintga vacanza arriva el a Mustér. Ina sia emprema spassegiada meina el mintgamai sin claustra tier siu bien amitg P. Baseli Berther. Ella biblioteca de P. Baseli vivan lur olmas seregurdond dils perdavons en tutta devoziun. Igl interess ded O. Alig per il romontsch ei senza dubi vegnius rinforzaus entras la paterna beinvuglientscha de P. Baseli. Alig sesenteva ventireivels ella societad de P. Baseli. En occasiun de sia mort exprima Alig sia gronda stema e veneraziun per P. Baseli Berther. S'alzond 1927 la burascla denter il redactor P. Monelli a Milaun e nies compatriot Dr. Peider Linsel a Livorno sur la derivonza ed igl avegnir de nies romontsch, pren era il giuven Oscar Alig — mo 18 onns vegls! — la plema e scriva cun slontsch e gronda stimulaziun siu empren artechel sur il romontsch: Vom rätoromanischen Geistesleben der Gegenwart.²⁾ Alig presenta alla Svizzeria la veta spirtala e litteraria de nies pievel revelond respectablas enconuschientschas ed in remarcabel spert critic. Siu amitg a Mustér legia sia emprema publicaziun sur dil romontsch e selegra de tonta carezia per nies lungatg e la patria grischuna.

²⁾ Vaterland, 21. XI. 27.

Igl onn 1928 absolve Oscar Alig il gimnasi cugl examen de matura e fa lu la scola de recrut; quella pren ina prematura fin, la sanadad ei buca ferma, mo nies Oscar sefa perquei buca quitaus. Puspei sveglia la damonda dil romontsch sia plema: l'idea della collaboraziun e d' in' uniun pli stretga dils Romontschs e Talians dil Grischun leventa ina animada discussiun ella pressa grischuna e svizzera³). En in artechel: Ein lateinischer Block in Graubünden? ⁴) expona Alig il problem. El sesprova de quietar ils Tudestgs e sustegn, schegie cun reserva e prudientscha, la collaboraziun retoitaliana el Grischun. P. Baseli ha dubis, el scriva ad Alig: Tia idea va per miez ora ed enquera de ulivar — buca memia lunsch, denton in tec tonaton encunter! En quella caussa haiel gronds dubis ed jeu spetgel zun nuot da quellas varts per nus Romontschs, anzi jeu creiel ch' ei fuss mo donn e prighel; — — — e la fin fuss ch' il grond maglia si il pign. (Brev digl 1. d' oct. 1928).

Igl atun 1928 serenda Oscar Alig a München per entscheiver siu studi academic. Il bi marcau, il pievel bavares amicabel e curteseivel, las bibliotecas e collecziuns digl art plaian; el ei incantaus ed engrazia sco bien feagl als geniturs per haver dau ad el la caschun de guder studis e veta en quella

³) Demont G., Rezia latina unita. Cronica romontscha, An. VI, No. 1 (1928).

⁴) Vaterland, 21. IX. 28.

biala fuorma. Già ussa para la schurnalistica de daventar igl aspect de siu avegnir. El se presenta a professor d' Ester, il renomau educatur dils gasettists, e vegn retscharts cun tutta curtesia. Alig va ell' uniun dils students catolics svizzers, nua Muoth e Loretan han avon onns cultivau l'amicezia, el auda Hitler en in discuors, el ponderescha ed observa cun egl allert la veta ed ils carstgauns. La veta ed il mund, manegia Alig, porschan a nus savens pli bia che la scienza. Malgrad tut interess per ils problems della veta pulsonta e digl avegnir sededichescha el cun fervur als studis historics e litteraris frequentond ils collegs de Strich, Vossler, Borchardt etc. Attratgs della ferma personalitad de Muoth, entscheiva Alig a s' approfondir ella veta ed ellas ovras dil pli grond e principal menader spirtal dils Romontschs. Sco εμπrem fretg de sia occupaziun cun Muoth, compara sia lavur romontscha: L'ovra de Giachen Caspar Muoth.⁵⁾ Diesch onns suenter che Dr. Fr. D. Vieli haveva publicau sia dissertaziun taliana sur de Muoth, dedichescha Alig a quei studi la meritada atenziun. El apprezzescha la lavur e pretenda fixond las directives ina nova ediziun dellas ovras de Muoth. Alig se profitescha de sia dimora a München e va sils fastitgs de Muoth ch' ei vivius el marcau dell' Isar els onns 1868—73, sco pauper e murtirau student della capiala rutta. Il resultat de questas minuziusas

⁵⁾ Cronica romontscha, An. VII, No 2 (1929).

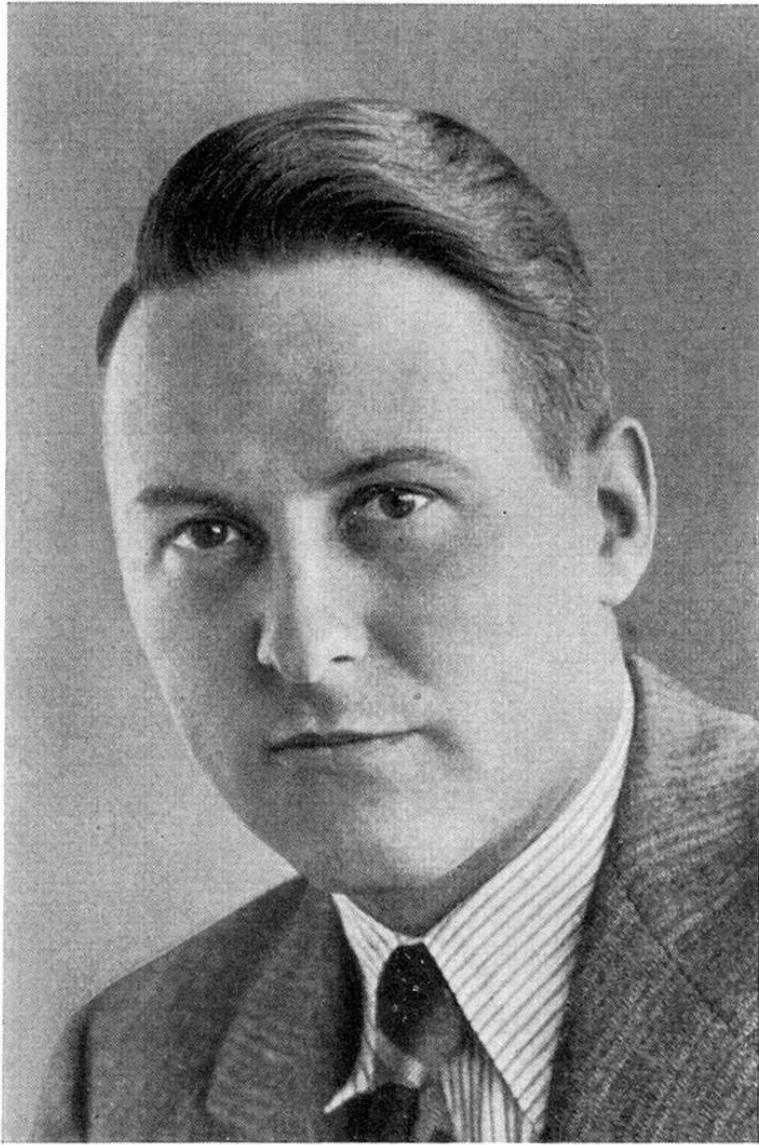
retscherchas anfla il lectur el Glogn. 6) Il Grischun romontsch e tudestg lai vargar il 25avel anniversari della mort de Muoth senza la minima menziun. Oscar Alig de Lucerna seregorda de Muoth émbli-daus ella patria e scriva ina veramein oreifra lavur sur de Muoth, comparida en ina revista della Sviz-zera tudestga. 7) Alig retscheiva laud e renconu-schientscha per sia biala lavur. Dr. P. Linsel scriva: Sia charta cumpagnaiva il stüdi sur Muoth, ch'eu na let cun fich grand interess. Quel stüdi es vi e plü üna cumprova da Seis genial sen critic. Eu' L felicitesch da cour e nun poss oter co l'animar vivamaing da sieuer cun perseveranza la via tant felizemaing cumanzada (Brev dils 15 de nov. 1931). Per la medema occasiun publichescha Alig entginas paginas commemorativas romontschas 8) che reve-leschan il dun litterari dil giuven autur. L'amur per il grond poet Muoth ei denton buca stezza. Alig sa buca sedistaccar de questa personalitad. El spetga perquei cun viv interess l'ediziun giubilara dellas ovras de Muoth cun ina introducziun de Dr. G. L. Cagianut. 9) Ina recensiuin tuppa e diletantica,

6) Giachen Caspar Muoth a München, Glogn 1930.

7) Giachen Caspar Muoth. Zu seinem 25. Todestag, 6. Juli 1931. Schweizerische Rundschau, Jahrgang 31, Heft 5 u. 6 (1931).

8) Fragments davart Giachen Caspar Muoth, Glogn 1932.

9) Nies Tschespet XI e XII. Ovras da Giachen Caspar Muoth (1931/32).

Dr. phil. Oscar Alig

comparida en ina gasetta grischuna, revoltescha cun tutta raschun l'olma de nies Oscar.

La primavera 1929 tuorna Alig a München ed auda puspei Vossler e Borchardt, historia digl art tier Pinder e Kehrer e lu la schurnalistica tier d'Ester. Il zercladur referescha Alig el seminari d'Ester sur la pressa svizzera. ¹⁰⁾ Pli aunc che duront il semester d'unviern van veta e scienza a pèr, el vesa il viver e cunfar politic e social e s'approfundescha ella scienza; mo finalmein ha el avunda della sabientscha e della garmaschia politica. El passenta la stad a Mustér ed igl atun semetta el sin viadi a Roma. A S. Vittore viseta el siu amitg, Don Calisto Simeon e sur Genua arriva el la fin d'october in di de gronda dracca a Livorno tier Peider Linsel che haveva vuliu visitar el duront la stad a Lucerna. Igl ei capeivel che Alig resenteva il basegns de s'entupar cugl autur dil Vegl chalamer ch'el haveva recensau aschi distinguidamein. ¹¹⁾ Peider Linsel engrazia ad Alig per siu artechel sco suonda: Sia recensiuon ha per mei be ün defet: Sias lods surpassan per bler meis merits! Quai premiss, resorta our da mincha lingia üna cognoschentscha ourd-vart profuonda da nossa litteratura rumantscha. Cognoschentscha taimprada tras ün sen critic d'üna madüranza da jüdzizi tuotafat remarchabla per Sia

¹⁰⁾ En relaziun cun quests studis a München compara ella „Zeitungswissenschaft“ (An. 4, 1929) ina sia recensiuon della Historia della schurnalistica sursilvana da G. Gadola (Ischi XXI, 1928).

¹¹⁾ Ein Dichter des Engadins. Vaterland, 10. V. 1929.

etad. Cun viva simpatia eu' L felicitesch dacourmaing per Sias invilgiablas disposiziuns natüralas. Tras il stüdi serius e tras l'esperienza da la vita, seriusa otertant e plü, El vgnarà, sgür e plü co sgür, as metter in prümischma lingia sco merit ed autoritad. Cha quai reduonda a tuot vantach da nos char rumantsch, chi and ha ün nair da bsögn! (Brev dils 7 de zercladur 1929).

Suenter questa sentupada memorabla arriva Alig el marcau etern. Roma, nua che mintga liug plaida dil passau e della historia, ha stimulau Oscar de sededicar al studi della historia. La historia romana e la historia dil papat de Pastor repassa el cun grond interess. All' universitad auda el Michele Rosi, che tractescha il Risorgimento, Adolfo Venturi sur igl art della renaschientscha e Giulio Bertoni, era nies aultpreziau mussader, sur la grammatica historica dil lungatg talian. Quels gronds erudits ed oratur talians comparan ad el paregliau cun auters professers sco in' oasa el desiart. Tonpli lavura el a casa per penetrar ella cultura, litteratura e historia dell' Italia. Mo era cheu mesira el tut, patratga e pareglia cun la patria e surtut cun la patria romontscha. El va savens ella cantina svizera e legia leu la Gasetta romontscha. La polemica sur la valeta ed impurtonza dil Gieri Genatsch da P. Maurus Carnot ¹²⁾ ei gest actuala, in pauper musament per la subjectiva maniera de giudicar sur fatgs historics e litteraris el Grischun nua che tut

¹²⁾ Nies Tschespet IX (1929).

vegn mesirau culla curtauna politica. Oscar remarca: deplorablamein san ins ella litteratura romontscha buca observar ina critica objectiva; ei fa a mi sguazia de schar sgular entginas curteseivladads sur las relaziuns litterarias als gronds sin buora. Denton vulein nus laschar vargar aunc empau temps, ins savess renfatschar a mi mia giuventetgna. (Brev dils 21 de fevrer 1930).

Il mars 1930 ei Oscar sin viadi ella Sicilia, el plaيدا cul pievel sur economia e politica, penetrescha ella veta sco bien schurnalist e futur rapporter. La primavera vegn sia carezada mumma a Roma. Oscar pelegrinescha cun ella atras il marcau etern e passenta cun ella aunc entgins dis egl incomparabel marcau de Florenza ed en sia maniera, evitond tutta sentimentalitad di el: igl ei propi stau bials dis. Ensemen tuornan ils dus ventireivels a casa, ed Oscar va cuort suenter sia dimora ell' Italia a Turitg per continuar ses studis en Svizzeria. (Semester de stad 1930). La pli gronda impressiun sin nies Oscar a Turitg ha fatg prof. Karl Meyer. El ei sco historiograf ina ferma personalitad. El pren distanza dil temps passau e mesira quei temps cun sia atgna mesira, el reconstruescha il maletg, il viver dil temps miez avon ils egl digl auditor tonpli vivs e gests, per quei ch' el enconuscha profunda-mein l' economia ed il dretg de quei temps. Gagliardi exprima pli ferm la historia tenor il spert dil temps e ses cuors fan endamen ad Oscar quels de Michele Rosi a Roma e la maniera dils erudits franzos.

Malgrad ses studis e numerus interess per tut las damondas dil temps persequitescha Alig cun viva art e part quei che cuora e passa ella patria romontscha. La jamna de Tschuncheismas digl onn 1930 ha giu liug a Sion, Mustér e Cuera il secund congress internazional della Societé de linguistique romane, fundada cuort suenter l' uiera gronda per reunir puspei las forzas spatitschadas. Alig vegn a posta a Mustér per assister a questa nunemblideivla manifestaziun della scienza linguistica en honor della mumma romontscha. Alig scriva in excellent rapport ¹²⁾ mettend speciala atenziun sil referat de Dr. Robert de Planta ¹³⁾ renconuschend la muntada ed ils merets de Planta per il romontsch.

En in artechel commemorativ seregorda Alig dil 100. anniversari della mort de Gian Fadri Caderas¹⁴⁾. El accentuescha l'impurtonza e la forza de Muoth. El di: agl art lyric de Caderas muncava la fuorma e forza epica. Quella vehementa forza epica possedeva in Giachen Caspar Muoth che ha en ina retscha de balladas ord detga ed historia presentau en maletgs poetics il svilup dil pievel retoroman e siu stat. L'ovra de Muoth, mo memia ditg buca ren-

¹²⁾ Vom 2. Internationalen Romanisten Kongress. Vaterland, 20. VI. 1930.

¹³⁾ Robert von Planta, Über Ortsnamen, Sprach- und Landesgeschichte von Graubünden. Revue de linguistique romane, t. VII, p. 81 sqq.

¹⁴⁾ Gian Fadri Caderas. Neue Zürcher Zeitung, 12. VII. 1930.

conuschida sufficientamein, ei senza paregl ella litteratura svizzera, pertgei aunc mai ha in poet svizzer fatg l'emprova de representar la historia nazionale, sco el.

Alig prepara ina dissertaziun: las tendenzas spiritalas dil 18avel tschentaner en Surselva e lur influenzas silla politica, cultura ed economia. Mo la lavur para ad el de daventar memia voluminusa, el patratga ad ina biografia dil cauderschader Theodor de Castelberg, sco representant de siu temps u de Peter Anton Latour, igl um della restauraziun e della romantica. Suenter ina excursiun a treis ella biala Lumnezia igl uost 1930 sedecida Alig definitivamein per Dr. med. e cauderschader Gion Antoni Vieli de Cumbel e Razén. Il poet, igl um dil pievel, il politicher e filosof attraian gl'interess ded Oscar. El lavura las vacanzas a Cuera els archivs, ella biblioteca ed igl atun va el a Genevra per seperfectzionar el franzos ed udir auters erudits. Oscar scriva: Genevra ei stau miu pli bi temps de student. Sche jeu havess entschiet a Genevra mes studis, havess jeu bein buca bandunau pli quei marcau. A mi plai quella veta dil Franzos svizzer, senza quitaus, senza regl e prescha, jeu pudess dir quella natira pli humana. (Brev dils 29 de mars 1931). Ella medema brev plaida Alig dil supplement special che la Neue Zürcher Zeitung haveva dedicau ils 29 de mars 1931 al lungatg romontsch. La publicaziun della NZZ. legra el grondamein. Tut specialmein cuntents eis el cun il giudicament che prof. Dr. Bezzola exprima en

siu artechel sur de Muoth e Nay. Per promover ina meglia entelgientscha denter Surselva ed Engiadina dedichescha Alig in artechel romontsch als dus poets ladins Caderas e Lansel.¹⁵⁾ Alig scriva: Sch' ils davos decennis eran dedica specialmein alla perscrutaziun dil lungatg e dils dialects romontschs lu paran ozildi ils interess de seolver plaun a plaun era viers nossa litteratura; in camp fritgeivel mo pauc cultivau. Sursilvans e ladins s' occupeschan mintgamai della historia de lur litteratura. Mo sper tut interess ed entusiasmus per la poesia ladina ni sursilvana duessen nus mai surveser ils products litteraris dils auters. Essan nus buc il medem pievel, plidein nus buc ils idioms che semeglian bia pli fetg in l' auter che quei ch' ins smina?¹⁶⁾

Far viadis e schar svanir las bagatellas miserablas della veta de mintga di, era els egl ded Alig la pli spirtusa maniera de duvrrar ils daners e de guder la veta. Havend in grond basegns de viagiar serenda Alig la stad 1931 a London per emprender il lungatg engles e per viver la veta de quei pievel. Turnaus en patria scriva el: Jeu hai fatg empau progress egl engles ed hai dasperas empriu bia per la veta e viu bia bi, interessant e niev. Gl' unviern 1931/32 sededichescha el a sia dissertaziun. La stad 1932 vegn Oscar puspei en Surselva, va a Lumbrein per material sur G. A. Vieli e seprepara per

¹⁵⁾ Dus poets ladins, Glogn 1931.

¹⁶⁾ Glogn 1931, p. 66.

ses examens finals. Il matg 1933 concluda Alig a Turitg strusch 25 onns vegls ses studis academics cun in oreifer examen de docter. Sia dissertaziun tracta, sco gia allegau, G. A. Vieli de Razén. Questa lavur scientifica sedistingua entras eleganza stilistica ed ina rara madironza ed independenza dil patratg e vala per exemplara en siu gener.

Dus eveniments stimuleschan il giuven docter de s' occupar puspei cul romontsch. L' in ei il 70avel natalezi dil poet engiadines Dr. Peider Linsel. Igl artechel ded Alig¹⁷⁾ per la fiasta giubilara de Linsel ei bein il meglier ch' ei vegniu scret en questa occasiun, e Linsel engrazia cordialmein per l' atenziun demussada. Gl' auter eveniment ei il 100avel anniversari della mort de P. Placi a Spescha. Alig comprova entras siu bein ponderau studi sur de P. Placi¹⁸⁾ sia maestronza formala e sia suveranidad arisguard la materia e la personalitad tractada.

La stad 1933 va Alig cun in amitg sul Pragel e sul Lembra a Breil e da leu a Mustér. Igl emprem d' uost eis el en gronda bialaura sil Scopi. Dis de ruaus e dis de bellezza ella patria carezada! Mo la damonda digl avegnir occupescha sia olma. In mument patratga el aunc de star en Svizzeria e de sededicar alla scola. In vicariat a Sursee nuncuntenta el. Instinctivamein sedecida Alig per la

¹⁷⁾ Peider Linsel. Zum 70. Geburtstag des rätoromanischen Dichters am 15. August. Basler Nachrichten, 13. VIII. 33.

¹⁸⁾ Placidus a Spescha. Neue Zürcher Zeitung, 18. u. 19. VIII. 33.

schurnalistica. In spert aschi aviert e critic saveva buca seserrar en in caset, el seresolva perquei ded' ir a Roma e d' entscheiver leu la carriera de schurnalist per la quala el pareva ded' esser predestinaus. Ses profunds studis en historia ed economia ein in stupent fundament per siu avegnir. El rapporta ussa ils eveniments dil mund e sur tut dell' Italia a diversas gasettas svizzeras e dapi il fevrer 1934 telefonescha el mintga sera al «Pressetelegraph» a Basilea tut ils eveniments dil di en cuorta e precisa fuorma, sco las gasettas svizzeras portan. Sias bunas enconuschientschas dell' Italia concernent la historia, la politica e l' economia, sias numerusas relaziuns personalas lubeschan ad el de giudicar e relatar sur tuttas caussas che passan, mo quei daventa sco en sias lavurs scientificas e litterarias en fuorma objectiva. En survetsch della pressa internazionala e sin invitaziuns dil ministeri va el culs umens della pressa internazionala sin viadis atras l' Italia; el s' approfundescha ellas relaziuns politicas ed economicas, el vesa ils novs marcaus de Littoria e Sabaudia, erigi ellas anteriuras palius pontinnas ed admira il svilup de quei immens territori; el assista alla inauguraziun della nova lingia Bologna-Florenza e contempla cun grond entusiassem dad Arezzo anora la biala Toscana, el ei puspei ell' Apulia. Diplomats arrivan a Roma, Gombös e Schuschnigg fan lur visetas. Hitler vegn a Vaniescha ed Oscar fa sias reflexiuns sur las dictaturas e patratga alla sort della patria. Alig haveva capiu d' acquistar a Roma en

cuort temps ina biala posiziun sco schurnalist. Ses numerus artechels che comparevan en differentas gasettas svizzeras han anflau cun inaga interess ed atenziun. Mo il clima de Roma e specialmein igl atun roman cun sias anetgas midadas de temperatura semussava adina meins adattaus per sia constituziun corporala onz fleivla e castga. Sia sanadad entscheiva a pitir. El va a Ravello, in liug incanteivel sur Amalfi, per revegnir d' ina nauscha bronchitis. Adumbatten! El banduna l' Italia e patratga ded ir a Berlin sco correspondent u de sededicar alla carriera diplomatica. Alig scriva: Jeu hai giu bia contact a Roma cun las representanzas diplomaticas de differentas tiaras, buca mo della Svizzera, e sun vegnius alla perschuasiun, che quella clamada aschi stretgamein parentada cul schurnalissem e la politica savessi porscher a mi ina certa satisfacziun e dasperas era pli bia temps liber per in' activitad litteraria ni historica. Dapi in miez onn ei il schurnalissem daventaus per mei ina vera obsessiun, strusch pli ina minuta libra resta al sclav dil telefon. Jeu vi nuota selamentar. Surtut hai jeu giu caschun de veser tontas caussas ed eveniments. Mo ussa tegn jeu, che ina midada fagess in effect necessari e catschass vinavon il cavagl. (Brev dils 30 de december 1935). Mo memia tard! Alig sto semetter sin via a Montana ed ussa entscheiva la scola della suffrientscha per il giuven che havess saviu prestar aunc aschi bia per sia patria e per il romontsch. Da Montana meina la via della crusch a Tavau e

Locarno, e denteren lavura el egl archiv de Lucerna culla speranza de saver entrar leu sco gidonter. Il temps de cura emplenesch'el cun studis historics ed outra lectura e scriva beinenqual artechel per las gasettas. Ils 1937 porscha Alig ina beinreussida elecziun dellas ideas politicas de Anton Philipp von Segesser.¹⁹⁾ Dapi sia dimora ell'Italia s'occupescha Alig, sustenius ed encuraschaus da Dr. P. Linsel, culs problems digl irredentissem cunzun pertenenent il romontsch. En connex culla votaziun dils 20 de fevver 1938 dedichescha Alig a questa delicata damonda ina lavur²⁰⁾ ruasseivla, objectiva, profunda e detscharta. E sco ulteriur fretg de sia occupaziun egl archiv de Lucerna compara siu referat davart las relaziuns commercialas denter Lucerna e l'Italia.²¹⁾ Per l'emprema ediziun «Grosse Schweizer» (1938) scriva Alig ina oreifra biografia de Anton Philipp von Segesser e per la secunda contribuescha el in maletg clar e concis de Caspar Decurtins.²²⁾

Era egl jester continuescha Alig a s'interessar per las interpresas e publicaziuns scientificas che se-refereschan alla patria grischuna. Cun viva parti-

¹⁹⁾ Anton Philipp von Segesser, Politik der Schweiz, Ideen u. Grundlagen. Luzern 1937.

²⁰⁾ Der Irredentismus u. das Rätoromanische. Schweizerische Hochschulzeitung. Februar 1938.

²¹⁾ Luzerner Handelsbeziehungen zu Italien im Mittelalter. Geschichtsfreund, Band XCIV. (1940).

²²⁾ Caspar Decurtins. Der Vorkämpfer des rätischen Romanentums. Atlantis. Heft 6, 1940.

cipaziun legia el ils distingui studis historics de siu carezau ed intim amitg Dr. Alexander Pfister a Basilea. En tutta objectivada scriva Alig in extendiu artechel²³⁾ sur la lavur de Pfister: Il temps dellas partidas ella Ligia Grischa, comparida ellas Annalas della Societad retoromontscha (Annada 45, 46, 48 e 49). Entras questa recensiu dat Alig a Pfister la meritada renconuschientscha per sias perscrutaziuns davart Gieri Genatsch e siu temps. La figura problematica de Genatsch e sia conversiun captivescha il giuven historicher. Igl atun 1938 compara il daditg spetgau cudisch sur de Gieri Genatsch.²⁴⁾ Cun veseivel plascher beneventa Alig quest' impurtonta publicaziun, retscharta eifer ed ordeifer la Svizzer a cul pli grond interess. Alig recensescha²⁵⁾ era quest' ovra objectivamein sco quei ei tier el adina stau il cass, gie secapeva da sesez.

Il december 1938 sto nies Oscar turnar a Locarno. Dr. Fanzoni cusseglia ad el ded ir a Roma e seschar operar da prof. Monaldi; el suonda. L' uiara rumpa ora ils dis ch' el ei el spital a Roma; el retuorna a Leysin e da leu a casa, per buca bandunar pli il letg. Ils 17 de fevrer 1941 ei Oscar Alig spartius a

²³⁾ Neue Forschungen über Jürg Jenatsch I e II. Neue Zürcher Zeitung, 31. VII. 1935.

²⁴⁾ Alexander Pfister, Georg Jenatsch. Benno Schwabe, Basel 1938.

²⁵⁾ Georg Jenatsch. Neue Zürcher Zeitung, 30. X. 1938.

Lucerna, ella vegliadetgna de 32 onns, seremess en siu trest e criu destin.

La Societad historica svizzera haveva suenter la mort diglenconuschent historiograf R. Durrer, incumbensau Dr. R. de Castelmur de scriver il secund volum della historia della guardia svizzera a Roma. Dr. Castelmur ei morts en giuvens onns ed Oscar Alig ha sinquei survegniu l'incumbensa de continuar la lavur. Liungas retschercas els archivs de Roma ed en Svizzera eran dad el gia fatgas, las ideas e la construcziun dil cudisch concepidas; la mort ha priu la plema orda maun al versau stilist ed historicher de renum. In de ses professers a Turitg ha scret suenter la mort: Nus havein en siu temps de student e dapi lu adina puspei preziau ed honorau nies Oscar Alig sco in niebel e car carstgaun. La Svizzera piarda cun el in excellent historicher ded interess universal e de capacitads che mo el haveva, surtut en fatgs scientifics e patriotics dil Grischun. El ha prestau ovras de cuoz. Nus spetgavan dad el aunc fetg bia. Sco excellent enconuschider della Italia haveva el l'incumbensa honorifica de scriver la historia della guardia papala, el havess exequiu quei meisterilmein ed havess era en outras damondas de politica e de cultura giu de dir a nus fetg impurtontas caussas. — Cun l'ediziun, gie renaschientscha dil grond A. Ph. Segesser ha el demussau co el saveva impunder sias fundamentalas enconuschientschas dil passau era en survetsch dil temps present e dil dretg d'existenza de nossa patria.

Questas lingias havein nus cartiu de stuer dedicar alla memoria ded Oscar Alig per enzenna de renconuschientscha per sia comprovada fideivladad al lungatg de sia cara mumma. Veglien ils Romontschs eifer ed ordeifer ils confins della patria honorar la memoria ed imitar igl exempel e la premura de nies nunemblideivel Dr. Oscar Alig.

R. I. P.